

Leerplan

OPLEIDING

Fotograaf

Modulair

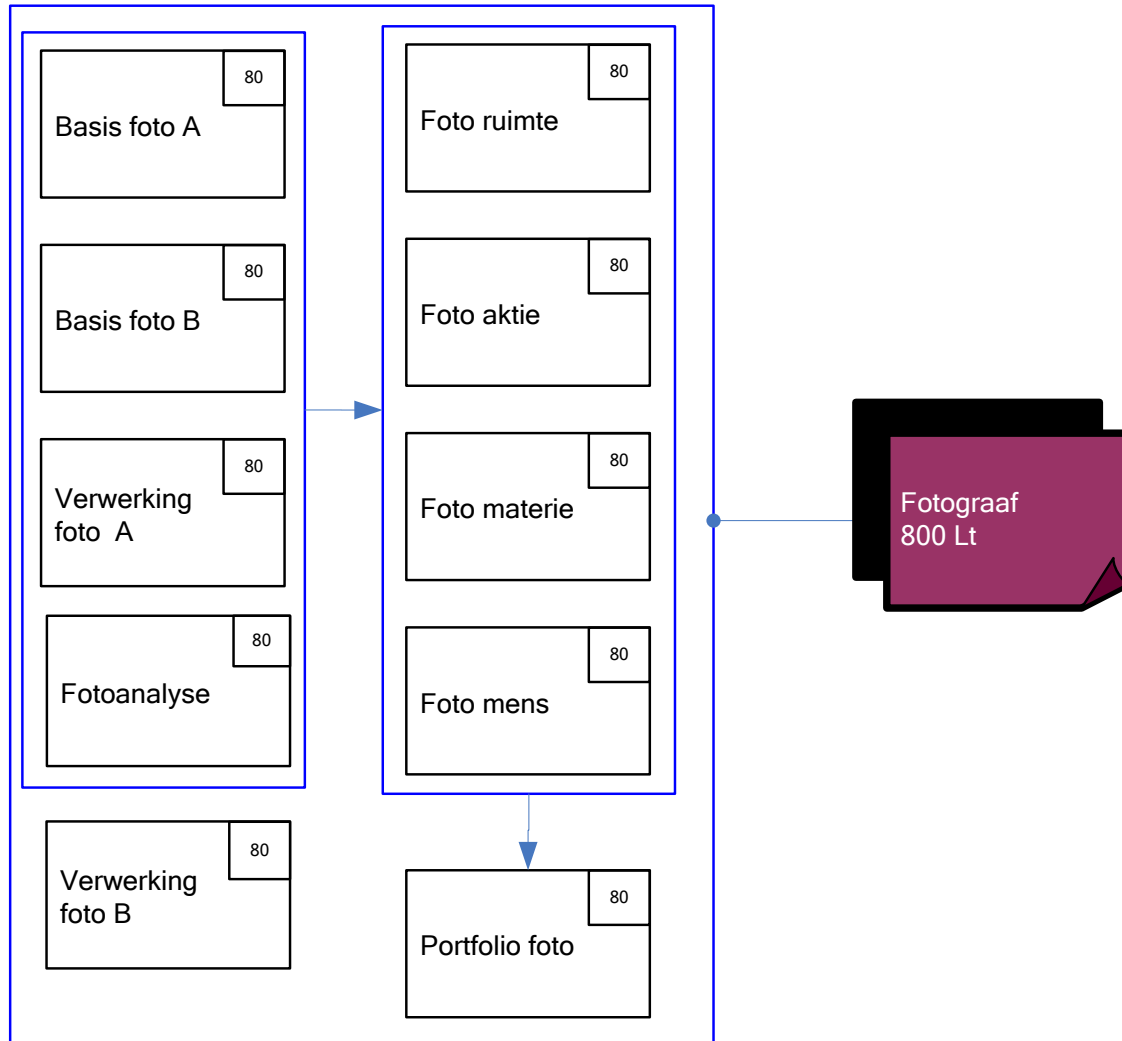
Secundair volwassenenonderwijs

Studiegebied
GRAFISCHE TECHNIEKEN

Goedkeuringscode: 2012/692/6//D

Indieningsdatum: 31 januari 2012

STRUCTUURSCHEMA

MODULES

Naam	Code	Lestijden
Basis foto A	M GR 160	80 lt
Basis foto B	M GR 161	80 lt
Verwerking foto A	M GR 162	80 lt
Verwerking foto B	M GR 163	80 lt
Fotoanalyse	M GR 164	80 lt
Foto ruimte	M GR 165	80 lt
Foto mens	M GR 166	80 lt
Foto materie	M GR 167	80 lt
Foto aktie	M GR 168	80 lt
Portfolio foto	M GR 169	80 lt

INHOUDSTAFEL

1	Inleiding	4
2	Beginsituatie	6
3	Algemene doelstellingen van de opleiding	7
4	Minimale materiële vereisten	8
5	Algemene pedagogisch-didactische wenken	9
6	Evaluatie van de cursisten	10
7	Module: Basis foto A (M GR 160 – 80 lestijden).....	11
8	Module: Basis foto B (M GR 161 – 80 lestijden).....	14
9	Module: Verwerking foto A (M GR 162 – 80 lestijden).....	17
10	Module: Verwerking foto B (M GR 163 – 80 lestijden).....	21
11	Module: Fotoanalyse (M GR 164 – 80 lestijden)	24
12	Module: Foto ruimte (M GR 165 – 80 lestijden).....	27
13	Module: Foto mens (M GR 166 – 80 lestijden).....	31
14	Module: Foto materie (M GR 167 – 80 lestijden).....	36
15	Module: Foto actie (M GR 168 – 80 lestijden).....	40
16	Module: Portfolio foto (M GR 169 – 80 lestijden).....	45
17	Bibliografie.....	48

---

1 INLEIDING

1.1 NETOVERSCHRIJDEND PROJECT

Dit leerplan is tot stand gekomen binnen een netoverschrijdende werkgroep, waaraan 13 van de 14 centra voor volwassenenonderwijs met onderwijsbevoegdheid voor de opleiding **Fotograaf**, hebben deelgenomen.

De meerwaarde van dergelijk samenwerkingsverband is niet enkel beperkt tot het onderling afstemmen van het programma, maar heeft tevens geleid tot een gelijkgerichte visie op de opleiding. Dit biedt de cursist die om welke reden dan ook in de loop van zijn opleiding van centrum verandert of onderdelen van zijn opleiding gelijktijdig in verschillende centra wenst te volgen, niet alleen meer zekerheid op vlak van continuïteit van zijn leertraject maar ook op vlak van continuïteit in zijn leerproces.

1.2 VISIE OP DE OPLEIDING

De opleiding **Fotograaf** hoort thuis in het studiegebied **GRAFISCHE TECHNIEKEN** van het secundair volwassenenonderwijs en is modulair opgebouwd. Dit leerplan is gebaseerd op het gelijknamige opleidingsprofiel (goedkeuringsdatum 7/10/2011 – B.S. 31 oktober 2011). Het opleidingsprofiel werd afgeleid van Rome-fiche e1201 en de VDAB COBRA-fiche Fotograaf en door de sector gevalideerd.

In dit leerplan worden de basiscompetenties uit het opleidingsprofiel waar nodig geconcretiseerd en geoperationaliseerd. Dit leerplan reikt ook methodologische wenken en evaluatiemethoden aan.

In het belang van de gelijkgerichtheid, de professionaliteit en de actualiteitswaarde van de opleiding stelt dit leerplan zich tot doel alle cursisten de minimale noodzakelijke digitale kennis bij te brengen om als fotograaf professioneel aan de slag te gaan. Digitale fotografie vormt dan ook de rode draad doorheen alle modules. Dit leerplan laat niettemin de nodige ruimte voor analoge fotografie, daar waar het analoge een meerwaarde kan betekenen voor de professionaliteit van de opleiding en van de fotograaf als beginnend beroepsbeoefenaar.

1.3 DIPLOMAGERICHT

De opleiding omvat in totaal 800 lestijden en leidt tot het certificaat **FOTOGRAAF**. Het certificaat van deze opleiding leidt in combinatie met het certificaat **AANVULLENDE ALGEMENE VORMING** tot het diploma secundair onderwijs.

Ook cursisten die reeds bij de aanvang van hun opleiding in het bezit zijn van een diploma secundair onderwijs, ontvangen een diploma bij het beëindigen van de opleiding.

1.4 MEEWERKENDE CENTRA VOOR VOLWASSENENONDERWIJS

Dit leerplan kwam tot stand met medewerking van volgende centra voor volwassenenonderwijs:

CVO Tanera

CVO Elishout

CVO Heusden-Zolder

CVO Kortrijk-Menen-Tielt

CVO Sint-Godelieve

CVO Technicum Noord-Antwerpen

CVO VIO

HORITO CVO

Provinciaal CVO Dender en Schelde

Provinciaal CVO Waas en Durme
CVO Stedelijke Nijverheids- & Taalleergangen Brugge
Stedelijk CVO - Nijverheidsschool Antwerpen
CVO KISP

---

2 BEGINSITUATIE

Er zijn voor deze opleiding geen bijkomende instapvoorwaarden bovenop de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

---

3 ALGEMENE DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

3.1 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

De opleiding **Fotograaf** heeft tot doel de cursisten de nodige competenties bij te brengen om als fotograaf aan de slag te kunnen.

Een fotograaf moet in wisselende omstandigheden goede foto's kunnen maken en afleveren aan zijn opdrachtgever. In deze opleiding zal de cursist zich hiervoor competenties eigen maken uit verschillende gebieden: apparatuur, verlichting, compositie/creativiteit, stromingen, praktijk en verwerking.

3.2 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Sleutelvaardigheden behoren tot de kern van het beroep maar gaan ook ruimer en dragen bij tot de algemene persoonsvorming van de cursist.

Volgende sleutelvaardigheden komen in de verschillende modules aan bod.

Code	Sleutelvaardigheid	Verklaring
SV06	Contactvaardigheid	In staat zijn om contact te leggen en eventueel te onderhouden, ook in moeilijke situaties (onder meer met mensen met verschillende opvattingen en achtergrond).
SV07	Creativiteit	In staat zijn om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren.
SV12	Flexibiliteit	In staat zijn om zich aan te passen aan wijzigende omstandigheden, onder meer middelen, doelen, mensen en procedures.
SV15	Kritische ingesteldheid	In staat zijn zichzelf en zijn omgeving in vraag te stellen, de waarde van een bewering of een feit, de haalbaarheid van een vooropgesteld doel te verifiëren, alvorens een stelling in te nemen.
SV19	Leergierigheid	In staat zijn om actief te zoeken naar situaties om zijn competenties te verbreden en te verdiepen.
SV22	Planmatig denken	In staat zijn op methodische wijze over een opgave of probleem te redeneren.
SV28	Resultaatgerichtheid	In staat zijn binnen een bepaalde tijd en budget een vooropgesteld resultaat te bereiken met in achtname van gedefinieerde kwaliteitsstandaarden.
SV32	Zelfstandigheid	In staat zijn om zelfstandig zonder hulp of toezicht gedurende lange tijd aan een taak te werken.
SV36	Zin voor esthetiek	Bij het uitvoeren van taken desgevallend ook esthetische overwegingen laten meespelen.

---

4 MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van het materiaal dat noodzakelijk is om de leerplandoelstellingen te kunnen realiseren.

- Computers voor beeldbewerking en beeldopslag met aangepaste software en internetverbinding
- Leslokaal met projectiemogelijkheid
- Digitale camera met objectieven en toebehoren
- Externe opslagmogelijkheid
- Filters en statieven
- Flitsverlichting en toebehoren
- Didactische naslagwerken
- Installaties om achtergrondrollen aan te bevestigen, met rollen
- Kleurenkaarten voor juiste calibratie materialen
- Losse lichtmeters
- Opnametafels
- Printer
- Snijmachine
- Uitgeruste studioruimte
- Calibratiesysteem

---

5 ALGEMENE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Het is wenselijk dat er een zo groot mogelijke integratie is van theorie en praktijk, d.i. een goede afwisseling tussen oefeningen met camera, verwerking, feedback en ondersteunende theorie. Technieken en vaardigheden op eigen foto's laten toepassen komt de motivatie van de cursisten ten goede.

Bepaalde leerplandoelstellingen komen in verschillende modules terug. Het is in zo'n gevallen aangewezen te zorgen voor de nodige differentiatie tussen de verschillende modules.

Extramurosactiviteiten en gastsprekers kunnen een meerwaarde zijn voor de opleiding.

Het is aanbevolen dat elke cursist beschikt over een persoonlijk fototoestel, d.i. een degelijk basistoestel; een statief is ook aan te raden.

Het is tenslotte belangrijk telkens opnieuw respect te vragen voor het materiaal.

---

6 EVALUATIE VAN DE CURSISTEN

Het leerplan voorziet niet in concrete opdrachten. Opdrachten moeten opgesteld worden in functie van de te bereiken doelstellingen, de beschikbare tijd en het voorhanden zijnde materiaal en materieel.

Elke doelstelling van het leerplan moet ten minste één keer geëvalueerd worden. Als alle cursisten alle opdrachten uitgevoerd hebben en alle criteria geëvalueerd werden, is het duidelijk of de doelstellingen bereikt werden.

Wanneer de cursisten een werkstuk vervaardigen of een opdracht uitvoeren, krijgt elk aspect hiervan de aandacht.

Binnen de doe-activiteiten zijn een aantal factoren te onderscheiden:

- cognitieve factoren: bijv. inzicht, argumentatie, ideeën, technische kennis;
- psycho-motorische vaardigheden: bijv. juiste weergave van verhoudingen, gebruik van materialen, oog-handcoördinatie, evenwicht;
- werkmethode en attitudes: bijv. werken binnen vooropgestelde limieten, thema's, tijd, aantallen en formaten; orde en netheid, afwerking, presentatie, inzet, organisatie, sociale omgang, veiligheidsbewustzijn, verantwoordelijkheidsgevoel, nauwkeurigheid, zelfstandigheid;
- beoordelingsvermogen.

Er kan ook op verschillende momenten worden geëvalueerd: tijdens het opstellen van een bewerkingsvolgorde, tijdens of na een bewerking of na een afwerking. Duidelijke afspraken met de cursisten zijn hierbij noodzakelijk. Indien deze openheid er niet is, ontstaan betwistingen en blijft zelfevaluatie uit.

Evaluatie van praktische oefeningen is een oordeel over:

- een proces: evaluatie van de vorderingen en attitudes op geregelde tijdstippen en bij momentopnames tijdens de realisatie of dienstverlening;
- een product: evaluatie van het product of de gepresteerde dienst.

Een zinvolle opdracht werkt een zinvolle evaluatie in de hand. Stimuleer de cursisten door positieve appreciatie, maar wijs op fouten en tekortkomingen. Tussentijdse evaluaties en de evolutie van de cursist zijn van groot belang voor de eindevaluatie.

Maak duidelijke afspraken met de cursist, zo wordt het werk voor iedereen eenvoudiger. Leg bij elke opdracht uit op welke aspecten de nadruk ligt. De cursist ontwikkelt zo het vermogen om het eigen werk te evalueren. Een vereiste eigenschap van elke volwassene in zijn arbeid is immers zelfevaluatie.

---

7 MODULE: BASIS FOTO A (M GR 160 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

7.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

De cursist leert in deze module de basis van de fotografie en de fotografische technieken.

7.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

7.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
de specificaties van fototoestellen vergelijken.	BC 01	Terminologie van <ul style="list-style-type: none"> - cameratypes - objectieven	Verschillende cameratypes tonen. Actualiteit volgen.
de beelddraggers vergelijken.	BC 05	Soorten beelddraggers en opnamemedia: <ul style="list-style-type: none"> - analoog - digitaal (+ bestandsformaten)	
met accessoires werken.	BC 10		Accessoires vermelden: statieven, geheugenkaartjes, zonnekap, tussenring, afstandsbediening,...

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
met lichtmeter werken. belichtingstechnieken toepassen. licht meten. de instelling gekoppeld aan een vooringestelde modus omschrijven. de relatie tussen sluitersnelheid en diafragma doelgericht toepassen.	BC 08 BC 12 BC 14 BC 39 BC 43	Ingebouwde lichtmeter Belichtingstechnieken: - belichtingscompensatie - belichtingsmodi: manuele, halfautomatische en automatische modus Belichtingscomponenten: - diafragma - sluitertijd - gevoeligheid - witbalans	Witbalans: begrip aanbrengen. Oefening lichtmeten. Oefening belichtingsdosis. Verschillende instellingen/modi laten uitproberen.
de regels van compositie toepassen. de basisregels van de compositie omschrijven.	BC 18 BC 19	Beeldschikking: - plaatsing van het hoofdonderwerp - voor- en achtergrond - dieptewerking - lijnen en geometrische vormen	Oefening: verschillende composities van één onderwerp.
een keuze van beelden uit een selectie foto's argumenteren.	BC 25	Argumenten op het gebied van - inhoud - vorm (compositie) - techniek	
een fotografische opname realiseren.	BC 37	Correcte hantering van de camera	Opdracht buiten of in de klas.
een histogram lezen.	BC 45	Histogram: opbouw en interpretatie	

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
afhankelijk van de situatie of het onderwerp op de juiste manier scherp stellen.	BC 47	Methodes van scherpstellen: - autofocus - manueel	
de scherptediepte controleren.	BC 48	Factoren die de scherptediepte beïnvloeden Verloop van het scherptedieptegebied	Oefening.
diverse camerastandpunten toepassen.	BC 51	Camera-afstand Camerahoogte	Vogel-, kikvors, oog- of borsthoogte standpunten.
het verband tussen resolutie en afbeeldinggrootte verklaren.	BC 81	Kwaliteit en grootte van de digitale beeld dragers Resolutie Afbeeldinggrootte	Oefening a.d.h. van softwaretoepassing.

7.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Kritische ingesteldheid	In staat zijn zichzelf en zijn omgeving in vraag te stellen, de waarde van een bewering of een feit, de haalbaarheid van een vooropgesteld doel te verifiëren, alvorens een stelling in te nemen.	SV15
Leergierigheid	In staat zijn om actief te zoeken naar situaties om zijn competenties te verbreden en te verdiepen.	SV19

8 MODULE: BASIS FOTO B (M GR 161 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

8.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

De cursist leert in deze module omgaan met licht: licht meten en het onderwerp uitlichten.

8.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

8.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
de specificaties van fototoestellen vergelijken.	BC 01	Terminologie van <ul style="list-style-type: none"> - fototoestel - toebehoren - cameratypes Mogelijkheden en beperkingen van het eigen toestel	Verschillende cameratypes tonen. Actualiteit volgen.
diverse fototoestellen hanteren.	BC 02	Verschillen tussen: <ul style="list-style-type: none"> - eigen toestel - ander toestel	
de meest geschikte objectieven (lenzen) gebruiken.	BC 03	Objectief in functie van onderwerp en doelstelling Eigenheden van <ul style="list-style-type: none"> - diverse brandpunten - primes - zoomobjectieven	

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
met verlichtingsapparatuur werken. met lichtmeter werken. belichtingstechnieken toepassen. verlichtingstechnieken toepassen. licht meten.	BC 07 BC 08 BC 12 BC 13 BC 14	Belichtingstechnieken: - opvallendlichtmeting - gereflecteerdlichtmeting - plaatsing lichtbronnen Verlichtingstechnieken: - natuurlijk licht - kunstmatig licht - verschillen tussen licht en schaduw - verschillen tussen hard en zacht licht - contrast - lichtrichting Basis lichtmeting: - ingebouwde lichtmeter - losse lichtmeter - bijsturing en compensatie	Kennismaking. Oefening in studio. Oefening met lichtmeter en grijskaart.
met accessoires werken.	BC 10	Verlichtingsaccessoires	Werken in studio.
de regels van compositie toepassen.	BC 18	Beeldschikking	Dieptewerking in landschappen. Portret binnen beeldvlak. Opbouw stilleven.
een keuze van beelden uit een selectie foto's argumenteren.	BC 25	Argumenten op gebied van - inhoud - compositie - techniek	

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
een fotografische opname realiseren.	BC 37	Fotografische opname volgens vooraf bepaalde opdracht	
camera- en opnametechnieken in functie van het onderwerp toepassen.	BC 38	Camera- en opnametechnieken: - met statief - uit de hand	
de relatie tussen sluitertijd en diafragma doelgericht toepassen.	BC 43	Diafragma Sluitertijd Gevoeligheid	
lichtmeetprogramma's in functie van het onderwerp of de lichtsituatie kiezen.	BC 44	Lichtmeetmodi	
bij gemengd licht fotograferen.	BC 46	Kleurtemperatuur	
een bepaalde sluitertijd functioneel en creatief gebruiken.	BC 49	Bevriezing van beweging Suggestie van beweging Beeldstabilisatie	Relatie tussen sluitertijd en - trillings- en bewegingsonscherpte; - brandpuntsafstand.

8.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Kritische ingesteldheid	In staat zijn zichzelf en zijn omgeving in vraag te stellen, de waarde van een bewering of een feit, de haalbaarheid van een vooropgesteld doel te verifiëren, alvorens een stelling in te nemen.	SV15
Leergierigheid	In staat zijn om actief te zoeken naar situaties om zijn competenties te verbreden en te verdiepen.	SV19

---

9 MODULE: VERWERKING FOTO A (M GR 162 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

9.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

De cursist leert in deze module fotografische beelden verwerken. In deze module gaat het uitsluitend over digitale fotografie.

9.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

9.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHOUDEN EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
de beeldragers vergelijken.	BC 05	Soorten beeldragers: - analoog - digitaal	Een scan met een digitale opname vergelijken.
verwerkingsapparatuur bedienen.	BC 06	Digitale verwerkingsapparatuur	
met accessoires werken.	BC 10	Verwerkingsaccessoires	Aansluiten bij de actuele technieken.

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
belichtingstechnieken toepassen. de regels van compositie toepassen. beeldverwerkingstechnieken gebruiken. doelgericht afbeeldingen bijsnijden. licht- en kleurcorrecties toepassen, zowel voor de gehele afbeelding als voor afzonderlijke onderdelen. retouches en aanpassingen op het beeld uitvoeren.	BC 12 BC 18 BC 59 BC 68 BC 69 BC 70	Postproductie	Grijskaart en histogram herhalen. Oefeningen. Postproductie: <ul style="list-style-type: none"> - vermijden van clipping; - belichtingscompensatie; - belichting rechts. Bijsnijden: <ul style="list-style-type: none"> - beeldverhouding behouden/vs/wijzigen Retouches bij: <ul style="list-style-type: none"> - Vlekken of storende delen - Rode ogen Aanpassingen: <ul style="list-style-type: none"> - Beeld vervagen Beeld opscherpen
opnames op een professionele en creatieve manier verwerken.	BC 60		
het fotografisch procedé schetsen.	BC 61	Workflow: <ul style="list-style-type: none"> - opeenvolgende momenten in totstandkoming beeld - verschillende procédés 	
de benodigde randapparatuur rondom beeldverwerking gebruiken.	BC 62	Randapparatuur: <ul style="list-style-type: none"> - externe opslagmedia - uitvoermedia 	

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
beelden catalogeren. beelden ordenen.	BC 63 BC 64	Catalogeren: - beeldbibliotheek en catalogi - backups Ordenen: - ratings, labels en filters - mappen - verzamelingen en slimme verzamelingen	Oefeningen.
met verscheidene afbeeldingformaten werken. verscheidene afbeeldingformaten naar nieuwe doelformaten omzetten. verband tussen resolutie en afbeeldinggrootte verklaren.	BC 65 BC 66 BC 81	Afbeeldingformaten Kleurruimtes Pixelformaat, resolutie en fysieke afbeeldingsgrootte Compressie	RAW, DNG, TIFF en JPG Aandacht vestigen op output. Oefeningen.
professionele beeldverwerkingprogramma's, besturingssystemen en hardwareconfiguraties benoemen.	BC 67		
beeldselecties maken.	BC 79	Selectiegereedschappen	
het afdrukproces toelichten.	BC 80	Printbestand Kleurbeheer Fotopakket	
een beeld inscannen.	BC 83		
het afdrukproces toepassen.	BC 84		Oefeningen.

9.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Planmatig denken	In staat zijn op methodische wijze over een opgave of probleem te redeneren.	SV22
Resultaatgerichtheid	In staat zijn binnen een bepaalde tijd en budget een vooropgesteld resultaat te bereiken met in achtneming van gedefinieerde kwaliteitsstandaarden.	SV28

---

10 MODULE: VERWERKING FOTO B (M GR 163 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

10.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

In deze module leert de cursist creatief ingrijpen op beelden en beelden manipuleren. In deze module kan een keuze gemaakt worden voor analoge en/of digitale fotografie.

10.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

10.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch-didactische wenken
De cursisten kunnen			
de beelddragere vergelijken.	BC 05	Soorten beelddragere Eigenschappen van beelddragere: grootte, resolutie, dynamisch bereik, gevoeligheid	
verwerkingsapparatuur bedienen.	BC 06		
met accessoires werken.	BC 10	Verwerkingsaccessoires	Tekentablet
de regels van compositie toepassen.	BC 18	Soorten composities	
een degelijke afdruk realiseren.	BC 42	Afdruk: densiteit en contrast	
relevante bepalingen rond auteursrechten toepassen.	BC 58	Auteursrechten	
beeldverwerkingstechnieken gebruiken.	BC 59	Beeldverwerkingstechnieken	
opnames op een professionele en creatieve manier verwerken.	BC 60	Postproductie	
de benodigde randapparatuur rondom beeldverwerking gebruiken.	BC 62		Scherm-, printer-, beamer-, scanner-calibratie,...

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
licht- en kleurcorrecties toepassen, zowel voor de gehele afbeelding als voor afzonderlijke onderdelen.	BC 69	Basis licht- en kleurcorrecties	Oefeningen met softwarepakket
retouches en aanpassingen op het beeld uitvoeren.	BC 70		
kleuren in een afbeelding op diverse manieren naar grijswaardenomzetten.	BC 71	Zwart-wit omzetting	
de verschillende manieren van omzetten naar grijswaarden duiden.	BC 72		Het verschil tonen tussen zwart-wit in RGB-modus /vs/ grijswaardenmodus
de verschillende mogelijkheden om grijswaarden te tinten toepassen.	BC 77		
een afbeelding volledig en plaatselijk volgens het doelformaat verscherpen.	BC 73		
beeldmanipulaties toepassen.	BC 75		
in alle fasen van het werkproces kleurbeheer toepassen.	BC 78	Kleurbeheer: <ul style="list-style-type: none"> - calibratie - kleuruimte - kleurprofiel - rendering intent 	
beeldselecties maken.	BC 79		
een montage van verschillende beelden maken.	BC 82	Fotomontage	Meerdere beelden op één canvas. Meerdere beelden die in elkaar overvloeien. Fotopakket.

10.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Creativiteit	In staat zijn om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren.	SV07
Kritische ingesteldheid	In staat zijn zichzelf en zijn omgeving in vraag te stellen, de waarde van een bewering of een feit, de haalbaarheid van een vooropgesteld doel te verifiëren, alvorens een stelling in te nemen.	SV15
Planmatig denken	In staat zijn op methodische wijze over een opgave of probleem te redeneren.	SV22
Resultaatgerichtheid	In staat zijn binnen een bepaalde tijd en budget een vooropgesteld resultaat te bereiken met in achtneming van gedefinieerde kwaliteitsstandaarden.	SV28

---

11 MODULE: FOTOANALYSE (M GR 164 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

11.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

De cursist leert in deze module beelden analyseren en foto's binnen een kunststroming van de fotogeschiedenis situeren.

11.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

11.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHOUDEN EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch-didactische wenken
De cursisten kunnen			
de beelddraggers vergelijken.	BC 05	Beelddraggers doorheen de evolutie van de fotografie	Originelen tonen.
beelden analyseren.	BC 15	Beeldelementen en hun achterliggende betekenis	
stijlkenmerken toepassen.	BC 17	Stijlkenmerken van fotografen en van fotografisch werk	De cursisten stijlkenmerken laten toepassen, interpreteren naar eigen realisaties en experimenteren.
de regels van de compositie uitdiepen.	BC 20		Zowel voorbeelden aanbrenge van klassieke regels als voorbeelden waar deze net niet werden toegepast.

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch-didactische wenken
de eigen mening over de inhoud en opbouw van een beeld verdedigen. een keuze van beelden uit een selectie foto's argumenteren. zich bewust zijn van de factoren die het kijken beïnvloeden. de beeldtaal beheersen.	BC 24 BC 25 BC 26 BC 30	Analyse van een beeld Compositie van een beeld Inhoud van een beeld Analyse en argumentatie van foto's: <ul style="list-style-type: none"> - compositorische overwegingen - esthetische overwegingen - functionele overwegingen Bouwstenen van beeldtaal	O.a. vorm, lijn, punt, vlak, structuur, textuur, ritme, beweging, richting, zin, diepte, perspectief, kadreren, contrasten en harmoniëren, symmetrie, asymmetrie, kleur, gulden snede. Psychologie van de waarneming
de stromingen binnen de fotografie situeren. een tijdslijn schetsen van de fotografische evolutie en daar een reeks namen van belangrijke fotografen aan koppelen. de kunst- en de cultuurgeschiedenis als inspiratiebron gebruiken. het werk van belangrijke fotografen herkennen. fotografische beelden, begrippen en stijlen in hun maatschappelijke en historische basiscontext verklaren.	BC 31 BC 33 BC 34 BC 35 BC 36	Beknopte geschiedenis van de fotografie: <ul style="list-style-type: none"> - chronologie van de technische evoluties in de fotografie - actuele tendensen Invloedrijke fotografen: <ul style="list-style-type: none"> - kenmerken - stijlen - beelden 	Museumbezoek. Ook kennis laten maken met niet gekende fotografen en hun werk.
de diverse camerastandpunten benoemen.	BC 50		
het fotografisch procedé schetsen.	BC 61	Fotografische procédés: <ul style="list-style-type: none"> - evoluties - actuele tendensen 	Aangeven dat hét procedé niet bestaat en dat alle procédés hun eigenheid hebben.

11.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Creativiteit	In staat zijn om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren.	SV07
Kritische ingesteldheid	In staat zijn zichzelf en zijn omgeving in vraag te stellen, de waarde van een bewering of een feit, de haalbaarheid van een vooropgesteld doel te verifiëren, alvorens een stelling in te nemen.	SV15
Leergierigheid	In staat zijn om actief te zoeken naar situaties om zijn competenties te verbreden en te verdiepen.	SV19
Zin voor esthetiek	Bij het uitvoeren van taken desgevallend ook esthetische overwegingen laten meespelen.	SV36

---

12 MODULE: FOTO RUIMTE (M GR 165 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

12.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

In deze module exploreert de cursist de verschillende facetten van een ruimte: ligging, belichting en opbouw. Technieken, camera's en accessoires worden gekozen in functie van het thema "ruimte".

12.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en heeft de competenties verworven van de modules

Basis foto A

Basis foto B

Verwerking foto A

Fotoanalyse.

12.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen			
diverse fototoestellen hanteren.	BC 02		
de meest geschikte objectieven (lenzen) gebruiken.	BC 03	Functionele en creatieve toepassingen van objectieven	
de werkplek organiseren.	BC 04	Planning en organisatie	Orde en netheid
met accessoires werken.	BC 10		
in functie van hun eigenschappen met verschillende soorten licht en lichtbronnen werken.	BC 11	Verlichting volgens het onderwerp Eigenschappen van natuurlijk en kunstmatig licht Menglichtomstandigheden	Verlichtingsbronnen en toebehoren, kleurentemperatuur, lichtmeting, flietsmeettechnieken, combinatie dag- en kunstlicht, contrastbeheersing, filters.

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
De cursisten kunnen			
beelden analyseren.	BC 15	Beeldanalyse op het vlak van <ul style="list-style-type: none"> - techniek - inhoud - vorm en esthetiek 	
stijlkenmerken toepassen.	BC 17		
de regels van compositie toepassen.	BC 18	Compositieregels eigen aan ruimtelijke fotografie	
een onderwerp vanuit een vooropgesteld eindresultaat benaderen.	BC 23	Doelgerichte opname: <ul style="list-style-type: none"> - praktisch - technisch - inhoudelijk 	
zich bewust zijn van de factoren die het kijken beïnvloeden.	BC 26	Factoren die het kijken beïnvloeden: <ul style="list-style-type: none"> - vanuit het standpunt van de fotograaf - vanuit het standpunt van de kijker 	Perspectief, licht-donker, kleur, grootte,... Psychologie van de waarneming.
door een eigen creatieve en professionele inbreng een meerwaarde toevoegen.	BC 29		
de kunst- en de cultuurgeschiedenis als inspiratiebron gebruiken.	BC 34		Verwijzen naar de module "Fotoanalyse".
een fotografische opname realiseren.	BC 37		
camera- en opnametechnieken in functie van het onderwerp toepassen.	BC 38	Verschillende camerastandpunten Verschillende verlichtingstechnieken	
lichtmeetprogramma's in functie van het onderwerp of de lichtsituatie kiezen.	BC 44		Verwijzen naar de modules "Basis foto A" en "Basis foto B"

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
bij gemengd licht fotograferen.	BC 46		Mogelijke combinaties: - daglicht – flitslicht; - flitslicht – kunstlicht; - kunstlicht – daglicht; - verschillende soorten kunstlicht; - ...
een opdracht voorbereiden.	BC 54		
een opdracht op diverse manieren benaderen.	BC 55	Diverse invalshoeken in functie van de opdracht	Reclame-, natuur-,...fotografie.
op een onbekende omgeving inspelen.	BC 56		Omgevingsfactoren zoals: - lichtomstandigheden en kleurtemperatuur; - ruimte (exterieur of interieur); - weersomstandigheden; - ...
relevante bepalingen rond auteursrechten toepassen.	BC 58		

12.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Creativiteit	In staat zijn om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren.	SV07
Flexibiliteit	In staat zijn om zich aan te passen aan wijzigende omstandigheden, onder meer middelen, doelen, mensen en procedures.	SV12
Planmatig denken	In staat zijn op methodische wijze over een opgave of probleem te redeneren.	SV22
Resultaatgerichtheid	In staat zijn binnen een bepaalde tijd en budget een vooropgesteld resultaat te bereiken met in achtneming van gedefinieerde kwaliteitsstandaarden.	SV28
Zelfstandigheid	In staat zijn om zelfstandig zonder hulp of toezicht gedurende lange tijd aan een taak te werken.	SV32
Zin voor esthetiek	Bij het uitvoeren van taken desgevallend ook esthetische overwegingen laten meespelen.	SV36

---

13 MODULE: FOTO MENS (M GR 166 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

13.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

In deze module leert de cursist omgaan met de mens als onderwerp van fotografie. Technieken, camera's en accessoires worden gekozen in functie van het thema "mens".

13.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en heeft de competenties verworven van de modules

Basis foto A

Basis foto B

Verwerking foto A

Fotoanalyse.

13.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen			
diverse fototoestellen hanteren.	BC 02		
de meest geschikte objectieven (lenzen) gebruiken.	BC 03	Functionele toepassingen van objectieven	
de werkplek organiseren.	BC 04	Planning en organisatie	Achtergronden. Statieven. Orde en netheid.
met verlichtingsapparatuur werken.	BC 07	Opstelling en bediening van de verlichtingsapparatuur	

met lichtmeter werken.	BC 08	Ingebouwde en losse lichtmeter	Belichting in natuurlijke omstandigheden. Contrastmeting. Grijskaart. Opvallend. Gereflecteerd.
met flitsmeter werken.	BC 09		Belichting voor flitslicht. Contrastmeting. Instellingen en flitsen met /vs/ zonder synchrokabel.
met accessoires werken.	BC 10	Studio- en verlichtingsaccessoires	Fresnellens Snoot Honingraat Paraplu Reflectiescherm Softbox
in functie van hun eigenschappen met verschillende soorten licht en lichtbronnen werken.	BC 11	Verlichting volgens het onderwerp Natuurlijk /vs/ kunstmatig licht Menglichtomstandigheden	
verlichtingstechnieken toepassen.	BC 13	Verschillende verlichtingstechnieken: - bestaand licht - gebruik van extra lichtbron(nen) - reflectie en afscherming Lichtrichting, lichtdiffusie, evenwicht tussen verschillende lichtbronnen	Low key /vs/ high key. Driehoeksverlichting. Vlinderverlichting. Witte en zwarte achtergrond. Hard /vs/ zacht licht.
beelden analyseren.	BC 15	Beeldanalyse	

stijlkenmerken toepassen.	BC 17		Portretopname, mode(l)opname Portretfoto /vs/ situationele foto van een persoon
de regels van compositie toepassen.	BC 18	Compositieregels eigen aan "mens"-fotografie	
door middel van een reeks beelden een verhaal vertellen.	BC 21	Coherente reeks	Analyse van beeldverhaal: reportage, documentaire, evenementen, feesten,...
een onderwerp vanuit een vooropgesteld eindresultaat benaderen.	BC 23	Voorstudie	
zich bewust zijn van de factoren die het kijken beïnvloeden.	BC 26	Factoren die het kijken beïnvloeden bij opname - vanuit het standpunt van de fotograaf - vanuit het standpunt van de kijker	Psychologie van de waarneming.
door een eigen creatieve en professionele inbreng een meerwaarde toevoegen.	BC 29		
de kunst- en de cultuurgeschiedenis als inspiratiebron gebruiken.	BC 34		Verwijzen naar de module "Fotoanalyse".
een fotografische opname realiseren.	BC 37		
camera- en opnametechnieken in functie van het onderwerp toepassen.	BC 38		Camerastandpunten. Verlichtingstechnieken. Belichting. Cadrage. Scherpstelling.
een decor in functie van een te fotograferen onderwerp opbouwen.	BC 41		Oog voor storende elementen in de omgeving. Keuze van een achtergrond in studio. Decorontwerp.

lichtmeetprogramma's in functie van het onderwerp of de lichtsituatie kiezen.	BC 44		De verschillende lichtmeetmethodes. Manuele lichtmeting. Studioflits. Diverse belichtingsmodi. Matrix /vs/ centrum /vs/ spot. Opvallend /vs/ reflecterend. Grijskaart.
bij gemengd licht fotograferen.	BC 46		
een opdracht voorbereiden.	BC 54	Planning en voorstudie	
een opdracht op diverse manieren benaderen.	BC 55	Diverse invalshoeken in functie van de opdracht	
op een onbekende omgeving inspelen.	BC 56		Omgevingsfactoren: - lichtomstandigheden; - verlichtingscontrast; - kleurtemperatuur; - ruimte; - onderwerp; - weersomstandigheden. Contacten leggen met onbekende personen.
relevante bepalingen van de privacywetgeving toepassen.	BC 57	Deontologie Wet op de privacy Auteursrechten Overeenkomst tussen fotograaf en gefotografeerde(n)	

13.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Contactvaardigheid	In staat zijn om contact te leggen en eventueel te onderhouden, ook in moeilijke situaties (onder meer met mensen met verschillende opvattingen en achtergrond).	SV06
Creativiteit	In staat zijn om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren.	SV07
Flexibiliteit	In staat zijn om zich aan te passen aan wijzigende omstandigheden, onder meer middelen, doelen, mensen en procedures.	SV12
Planmatig denken	In staat zijn op methodische wijze over een opgave of probleem te redeneren.	SV22
Resultaatgerichtheid	In staat zijn binnen een bepaalde tijd en budget een vooropgesteld resultaat te bereiken met in achtneming van gedefinieerde kwaliteitsstandaarden.	SV28
Zelfstandigheid	In staat zijn om zelfstandig zonder hulp of toezicht gedurende lange tijd aan een taak te werken.	SV32
Zin voor esthetiek	Bij het uitvoeren van taken desgevallend ook esthetische overwegingen laten meespelen.	SV36

---

14 MODULE: FOTO MATERIE (M GR 167 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

14.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

De cursist leert in deze module hoe hij texturen en materies kan benadrukken in het subtiele spel van licht en verlichting. Technieken, camera's en accessoires worden gekozen in functie van het thema "materie".

14.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en heeft de competenties verworven van de modules

Basis foto A

Basis foto B

Verwerking foto A

Fotoanalyse.

14.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHOUDEN EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen			
diverse fototoestellen hanteren.	BC 02		
de meest geschikte objectieven (lenzen) gebruiken.	BC 03	Functionele toepassingen van objectieven	
de werkplek organiseren.	BC 04	Planning en organisatie	Orde en netheid.
met verlichtingsapparatuur werken.	BC 07	Opstelling en bediening van de verlichtingsapparatuur	
met lichtmeter werken.	BC 08	Ingebouwde en losse lichtmeter.	
met flitsmeter werken.	BC 09	Flitsmeter: werking en bediening	

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
met accessoires werken.	BC 10	Studio- en verlichtingsaccessoires	Fresnellens Snoot Honingraat Paraplu Reflectiescherm Softbox
in functie van hun eigenschappen met verschillende soorten licht en lichtbronnen werken.	BC 11	Verlichting volgens het onderwerp Natuurlijk /vs/ kunstmatig licht Menglichtomstandigheden	
verlichtingstechnieken toepassen.	BC 13	Verschillende verlichtingstechnieken: - bestaand licht - gebruik van extra lichtbron(nen) - reflectie en afscherming Lichtrichting, lichtdiffusie, evenwicht tussen verschillende lichtbronnen	Low key /vs/ high key. Driehoeksverlichting. Vlinderverlichting. Witte en zwarte achtergrond. Hard /vs/ zacht licht.
beelden analyseren.	BC 15	Beeldanalyse	
stijlkenmerken toepassen.	BC 17		Stilleven, product, packshot, reclame,...
de regels van compositie toepassen.	BC 18	Compositieregels eigen aan "materie"-fotografie	
door middel van een reeks beelden een verhaal vertellen.	BC 21	Coherente reeks	
een onderwerp vanuit een vooropgesteld eindresultaat benaderen.	BC 23	Voorstudie	

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch-didactische wenken
zich bewust zijn van de factoren die het kijken beïnvloeden.	BC 26	Factoren die het kijken beïnvloeden bij opname: - vanuit het standpunt van de fotograaf - vanuit het standpunt van de kijker	Psychologie van de waarneming.
fotografische illusies creëren.	BC 27		
door een eigen creatieve en professionele inbreng een meerwaarde toevoegen.	BC 29		
de kunst- en de cultuurgeschiedenis als inspiratiebron gebruiken.	BC 34		Verwijzen naar de module "Fotoanalyse".
een fotografische opname realiseren.	BC 37		
camera- en opnametechnieken in functie van het onderwerp toepassen.	BC 38		Camerastandpunten. Verlichtingstechnieken. Belichting. Cadrage. Scherpstelling.
verschillende texturen en materialen in beeld brengen.	BC 40	Grove en gladde materies	
lichtmeetprogramma's in functie van het onderwerp of de lichtsituatie kiezen.	BC 44		De verschillende lichtmeetmethodes. Manuele lichtmeting. Studioflits. Diverse belichtingsmodi. Matrix /vs/ centrum /vs/ spot. Opvallend /vs/ reflecterend. Grijskaart.

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch-didactische wenken
De cursisten kunnen			
een bepaalde sluitertijd functioneel en creatief gebruiken.	BC 49		
een opdracht voorbereiden.	BC 54	Diverse invalshoeken in functie van de opdracht	
een opdracht op diverse manieren benaderen.	BC 55		Omgevingsfactoren: - lichtomstandigheden - verlichtingscontrast - kleurtemperatuur - ruimte - onderwerp - weersomstandigheden..

14.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Creativiteit	In staat zijn om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren.	SV07
Flexibiliteit	In staat zijn om zich aan te passen aan wijzigende omstandigheden, onder meer middelen, doelen, mensen en procedures.	SV12
Planmatig denken	In staat zijn op methodische wijze over een opgave of probleem te redeneren.	SV22
Resultaatgerichtheid	In staat zijn binnen een bepaalde tijd en budget een vooropgesteld resultaat te bereiken met in achtneming van gedefinieerde kwaliteitsstandaarden.	SV28
Zelfstandigheid	In staat zijn om zelfstandig zonder hulp of toezicht gedurende lange tijd aan een taak te werken.	SV32
Zin voor esthetiek	Bij het uitvoeren van taken desgevallend ook esthetische overwegingen laten meespelen.	SV36

---

15 MODULE: FOTO AKTIE (M GR 168 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

15.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

In deze module leert de cursist hoe hij beweging moet vatten en een tijdsverloop kan reduceren naar foto's. Technieken, camera's en accessoires worden gekozen in functie van het thema "actie".

15.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en heeft de competenties verworven van de modules

Basis foto A

Basis foto B

Verwerking foto A

Fotoanalyse.

15.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
De cursisten kunnen			
diverse fototoestellen hanteren.	BC 02		
de meest geschikte objectieven (lenzen) gebruiken.	BC 03	Functionele toepassingen van objectieven	Aandacht vestigen op objectieftypen, lenzen, diafragma, lichtsterkte, perspectief, ... Oefening op locatie.
met accessoires werken.	BC 10		Oefening op locatie. Software voor het digitaal verzenden van foto's.

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch-didactische werken
in functie van hun eigenschappen met verschillende soorten licht en lichtbronnen werken.	BC 11	Verlichting volgens het onderwerp Eigenschappen van natuurlijk en kunstmatig licht Menglichtomstandigheden	Verlichtingsbronnen en toebehoren, kleurentemperatuur, lichtmeting, flitsmeettechnieken, combinatie dag- en kunstlicht, contrastbeheersing, filters.
verlichtingstechnieken toepassen.	BC 13	Verlichting in functie van de situatie	Flits, strobisme, oplichten.
beelden analyseren.	BC 15	Beeldanalyse op het vlak van <ul style="list-style-type: none"> - techniek - inhoud - vorm en esthetiek 	
stijlkenmerken toepassen.	BC 17		Documentaire /vs/ reportagefotografie.
de regels van compositie toepassen.	BC 18	Compositieregels eigen aan actiefotografie	
door middel van een reeks beelden een verhaal vertellen.	BC 21	Coherentie: thematisch en/of technisch	Naar techniek: o.a. opnametechniek, afdruktechniek, compositie, formaat. Naar inhoud: sequentieel, analytisch, evolutieproces, verhalend, kunstzinnig.
een onderwerp vanuit een vooropgesteld eindresultaat benaderen.	BC 23	Vorstudie en planning	Voor krant, tijdschrift, affiche, website,..
zich bewust zijn van de factoren die het kijken beïnvloeden.	BC 26	Factoren die het kijken beïnvloeden bij opname: <ul style="list-style-type: none"> - vanuit het standpunt van de fotograaf - vanuit het standpunt van de kijker 	
door een eigen creatieve en professionele inbreng een meerwaarde toevoegen.	BC 29		

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
de kunst- en de cultuurgeschiedenis als inspiratiebron gebruiken.	BC 34		Verwijzen naar de module "Fotoanalyse".
een fotografische opname realiseren.	BC 37		
camera- en opnametechnieken in functie van het onderwerp toepassen.	BC 38		Camerastandpunten. Verlichtingstechnieken. Belichting. Cadrage. Scherpstelling.
lichtmeetprogramma's in functie van het onderwerp of de lichtsituatie kiezen.	BC 44		De verschillende lichtmeetmethodes. Manuele lichtmeting. Studioflits. Diverse belichtingsmodi. Matrix /vs/ centrum /vs/ spot. Opvallend /vs/ reflecterend. Grijskaart.
bij gemengd licht fotograferen.	BC 46		
een opdracht voorbereiden.	BC 54		Prospectie en documentatie. Contacten. Brainstormen.
een opdracht op diverse manieren benaderen.	BC 55	Diverse invalshoeken in functie van de opdracht	Een reportage van een evenement laten maken.

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
De cursisten kunnen op een onbekende omgeving inspelen.	BC 56		Omgevingsfactoren: - lichtomstandigheden; - verlichtingscontrast; - kleurtemperatuur; - ruimte; - onderwerp; - weersomstandigheden. Contacten leggen met onbekende personen.
relevante bepalingen rond auteursrechten toepassen.	BC 58	Auteursrechten Privacywetgeving	

15.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Contactvaardigheid	In staat zijn om contact te leggen en eventueel te onderhouden, ook in moeilijke situaties (onder meer met mensen met verschillende opvattingen en achtergrond).	SV06
Creativiteit	In staat zijn om persoonlijke ideeën en oplossingen te bedenken en uit te voeren.	SV07
Flexibiliteit	In staat zijn om zich aan te passen aan wijzigende omstandigheden, onder meer middelen, doelen, mensen en procedures.	SV12
Planmatig denken	In staat zijn op methodische wijze over een opgave of probleem te redeneren.	SV22
Resultaatgerichtheid	In staat zijn binnen een bepaalde tijd en budget een vooropgesteld resultaat te bereiken met in achtname van gedefinieerde kwaliteitsstandaarden.	SV28

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Zelfstandigheid	In staat zijn om zelfstandig zonder hulp of toezicht gedurende lange tijd aan een taak te werken.	SV32
Zin voor esthetiek	Bij het uitvoeren van taken desgevallend ook esthetische overwegingen laten meespelen.	SV36

---

16 MODULE: PORTFOLIO FOTO (M GR 169 – 80 LESTIJDEN)

Administratieve code:

16.1 ALGEMENE DOELSTELLING VAN DE MODULE

In deze module leert de cursist hoe hij alle opgedane kennis kan toepassen in een eigen project, en hoe deze optimaal te presenteren naar een publiek.

16.2 BEGINSITUATIE

De cursist beantwoordt aan de algemeen geldende instapvoorwaarden van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs en heeft de competenties verworven van de modules

Basis foto A

Basis foto B

Verwerking foto A

Fotoanalyse

Foto ruimte

Foto mens

Foto materie

Foto aktie.

16.3 LEERPLANDOELSTELLINGEN, LEERINHouden EN SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
De cursisten kunnen de werkplek organiseren.	BC 04	Efficiëntie	Een overzicht geven van mogelijke presentatiewijzen. Bezoek aan museum, galerij of tentoonstelling. Een gastspreker uitnodigen. Een portfolio laten samenstellen op basis van
in functie van hun eigenschappen met verschillende soorten licht en lichtbronnen werken.	BC 11	Licht in functie van het eindresultaat	
verlichtingstechnieken toepassen.	BC 13	Verlichting in functie van het eindresultaat	
beelden analyseren.	BC 15		
de verschillende soorten presentatietechnieken functioneel toepassen.	BC 16		

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i> De cursisten kunnen	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
stijlkenmerken toepassen.	BC 17	Eigen visie Stijl in overeenkomst met inhoud/boodschap	<ul style="list-style-type: none"> - vorig werk - nieuw werk - verdieping/optimalisatie van vorig werk. Klemtoon op zelfstandig werken: de leerkracht is hier vooral coach/promotor. De cursisten de eigen keuze(s) laten verdedigen
de regels van compositie toepassen.	BC 18		
door middel van een reeks beelden een verhaal vertellen.	BC 21		
een onderwerp vanuit een eigen visie benaderen.	BC 22		
een onderwerp vanuit een vooropgesteld eindresultaat benaderen.	BC 23	Voorstudie en planning	
de eigen mening over de inhoud en opbouw van een beeld verdedigen.	BC 24		
een keuze van beelden uit een selectie foto's argumenteren.	BC 25		
zich bewust zijn van de factoren die het kijken beïnvloeden.	BC 26		
conceptueel denken.	BC 28	Van idee tot uitwerking	
door een eigen creatieve en professionele inbreng een meerwaarde toevoegen.	BC 29		
de beeldtaal beheersen.	BC 30	Beeldtaal naar inhoud en naar vorm	
de stromingen binnen de fotografie in eigen werk concretiseren.	BC 32	Plaats van het eigen werk in het fotografisch gebeuren	
camera- en opnametechnieken in functie van het onderwerp toepassen.	BC 38		
een degelijke afdruk realiseren.	BC 42		
een efficiënt werkplan voor een opdracht opstellen.	BC 52		
een werkplan voor een opdracht efficiënt uitvoeren.	BC 53		
relevante bepalingen van de privacywetgeving toepassen.	BC 57		
relevante bepalingen rond auteursrechten toepassen.	BC 58		

Leerplandoelstellingen met inbegrip van basiscompetenties (BC), eigen doelen (ED) en <i>uitbreidingsdoelstellingen (steeds cursief)</i>	BC ED	Leerinhouden	Specifieke pedagogisch- didactische wenken
De cursisten kunnen			
een workflow van opname tot afgewerkt product ontwikkelen.	BC 74		
doelgericht een presentatiewijze kiezen.	BC 76		

16.4 SLEUTELVAARDIGHEDEN

Volgende sleutelvaardigheden komen aan bod in deze module:

Sleutelvaardigheid	Specificatie	Code
Zelfstandigheid	In staat zijn om zelfstandig zonder hulp of toezicht gedurende lange tijd aan een taak te werken.	SV32

---

17 BIBLIOGRAFIE

De bibliografie bevat basishandboeken, brochures, tijdschriften, coördinaten van relevante organisaties ...

A

Andrew Roth *The book of 101 books. Seminal Photographic Books of the Twentieth Century.* PPP Editions, in association withn Roth Horowitz LCC, New York 2001

Andy Carr & Michael Wood *The Practice of Contemplative Photography.* Uitgeverij Shambhala Publications

Arjen Mulder *Het fotografisch genoegen. Beeldcultuur in een digitale wereld.* Uitgeverij Van Gennepe bv, 2000 ISBN 90-5515-253-6/NUGI 922

C

Carl Uytterhaegen *Goed belicht. Fotojournalistiek, oorlogsfotografie, documentaire fotografie.* Academia Press, 9000 Gent, 2005 vii+434 pp. ISBN 90-382-07441. www.academiapress.be

Carl Uytterhaegen *Documentaire fotografie & fotojournalistiek.* Academia Press, 9000 Gent, 1999. ISBN 90-382-0206-7

Catalogue *L'art du nu au XIX siècle. Le photographe et son modèle.* Hazan/Bibliothèque nationale ISBN Hazan 2-85025-551-3 de France 1997 ISBN Bibliothèque nationale de France 2-7177-2028-6

Child John *Studiofotografie basis.* Focal Press, ISBN 90-72084-20-9

Chögyam Trungpa *Dharmakunst.* Uitgeverij Kunchab

Chris Boot *Magnum Stories.* Phaidon Press , ISBN13: 9780714842455

Chris Weston (2008) *Nature Photography.*

Christian Bouqueret *Histoire de la photographie en images.* Marval, 2001 ISBN 2-86234-300-5

Colin Westerbeck & Joel Meyerowitz *Bystander, a history of street photography.* Thames and Hudson Ltd. London, 1994 ISBN 0-500-54190-6

Collection Photo Poche, 2-86754-084-4, ISBN nummer naargelang fotograaf

D

David Leddick *The male nude.* Benedikt Taschen Verlag GmbH, 1998 ISBN 3-8228-7966-

David Tipling (2006) *RSPB Guide to Digital Wildlife Photography.*

Dian Hanson & Eric Kroll *The new erotic photography.* Taschen GmbH, 2007 ISBN 978-8228-4924-8

Diane Arbus *Diane Arbus Revelations.* Random House, ISBN13: 9780375506208

Diane Arbus *An Aperture Monograph.* Aperture Book, ISBN13: 9780912334400

Dirk Lauwaert (2008) *Bibliotheek Van De Fotografie 3. Lichtpapier. Teksten over fotografie.* Provinciebestuur Antwerpen, ISBN : 9078487070

Dutch Eyes *Nieuwe geschiedenis van de fotografie in Nederland.* Waanders Uitgeverij, Stichting Fotografie in Nederland, 2007 ISBN 978-90-400-8337-2

E

Edward Weston *The Daybooks of Edward Weston.* Uitgeverij Aperture Books

F

Fotomuseum Provincie Antwerpen *Het archief van de verbeelding.* Mercatorfonds 2002 ISBN 90-6153-522-0

Frank Greenaway (2006) *Exposing Nature.*

Frans Barten *Handboek digitale fotografie & beeldbewerking.* Focus Publishing, ISBN 978-90-78811-08-04

Fraser Tom, Banks Adam *Librero. Kleurenleer*. ISBN 90-5764-583-1
Frederick Frank *The Zen of Seeing*. Uitgeverij Vintage Books
Freeman John *Compositie fotografiegids*. Veltman Uitgevers, ISBN 978-90-5920-312-7
Freeman John *Licht fotografiegids*. Veltman Uitgevers, ISBN 978-90-5920-315-0
Freeman John *Naakt fotografiegids*. Veltmans Uitgevers, ISBN 978-90-5920-317-4
Freeman Michael *Librero. Concept en analyse in digitale fotografie*. ISBN 978-90-8998-074-8
Freeman Michael *Librero, Digitale fotografie zwart-wit*. ISBN 978-90-8998-006-9
Freeman Michael *Librero, Licht en belichting in digitale fotografie*. ISBN 978-90-5764-921-9
Freeman Patterson *Photography and the Art of Seeing*. Uitg. Porter Books, ISBN-13: 9781552636145
Freeman Patterson *Photographing The World Around You*. Uitg. Porter Books, ISBN-13: 9781552636121
Freeman Patterson *Photo Impressionism and the Subjective Image*. Uitg. Porter Books, ISBN-13: 9781552633274

G

George Eastman House, Rochester, NY *Photography from 1839 to today*. Benedikt Taschen Verlag GmbH, 2000 ISBN 3-8228-7073-0
George Eastman House, Rochester, NY *1000 photo icons*. Taschen Verlag GmbH ISBN 3-8228-20796-0
George Chris *Digitale fotografie, het complete naslagwerk*. ISBN 978-90-5764-799-4
Gerry Badger *Door het oog van de lens.. Hoe fotografie ons leven heeft veranderd*. Oorspronkelijke titel: *The Genius of Photography*. Uitgeverij Terra Lannoo bv ISBN 978-90-5897-743-4
Gie Van Den Berghe *Kijken zonder zien*.
Glenn Rand and Richard Zakia *Teaching Photography, tools for the imaging educator*. Focal Press, ISBN 978-0-240-80767-6

J

Johan M. Swinnen *De paradox van de fotografie*. Hadewijch/Cantecleer/BRTN/VAR 1992 ISBN 90-5240-136-5
John Daido Loori *The Zen of Creativity – Cultivating your Artistic Life*. Ballantine Books, New York
John Kieffer (2004) *Mastering Nature Photography*.
Jonathan Lipkin *Photography Reborn, image making in the digital era*. Abraham studio, ISBN 0-8109-9244-2

K

King Julie Adair, Addison Wesley *Digitale fotografie voor dummies*. ISBN 978-90-430-1210-2

M

Martin Parr & Gerry Badger *The photobook: A History volume*. Phaidon Press Limited, Londen ISBN 978-0-7148-4285-1
Martin Parr & Gerry Badger *The photobook: A History volume II* Phaidon Press Limited, 2006 ISBN 978-0-7148-4433-6
Michel Frizot *A new history of photography*. Könemann, 1998 ISBN 3-8290-1328-0
Musée de la Photographie *Image(s) d'une collection*. Musée de la Photographie 2010 ISBN 978-2-87183-063-4
Musée Nicéphore Niépce *Photographies/histoires parallèles*. SOMOGY/éditions d'art, Paris 2000 ISBN 2-85056-413-3
Museum Dr, Guislain *In de marge. Belgische documentaire fotografie*. Uitgeverij Lannoo, 2011 ISBN 978-90-209-9627-2

Museum Ludwig Keulen *Fotografie van de 20ste eeuw*, Benedikt Taschen Verlag GmbH/Librero, 1997 ISBN 3-8228-8381-6 NL

N

Naomi Rosenblum *A world history of photography*. Abbeville Press, ISBN 978-0789209375

National Geographic *De complete fotogids*. ISBN 978-90-8927-002-3

P

Peter Stepan *50 photographers you should know*. Prestel, ISBN 978-37913-4018-0 www.prestel.com

Peter Burian en Robert Caputo (1999) *Fotogids: een praktische handleiding*. National Geographic

Phaidon Press (2006) *Vitamin Ph*. Phaidon. ISBN 9780714846569

Philippe L. Gross & S.I. Shapiro *The Tao of Photography - Seeing Beyond Seeing*. Uitgeverij Ten Speed Press Berkeley & Toronto

R

Richard Avedon *Evidence: 1944-1994*. Random House, ISBN-13: 978-0679409229

Richard Avedon, Harry N. Abrams, Inc. (2005) *In The American West*. ISBN-13: 978-0810959286

Robert Adams *Beauty in Photography. Essays in defense of traditional values*. Aperture, ISBN 978-0893813680

Robert Adams *Why people photograph*. Aperture, ISBN 978-0-89381-597-4

Robert Frank *Move Out*. D.A.P./Distributed Art Publishers, ISBN-13: 9781881616269

Robert Frank *The Americans*. Scalo Publishers; ISBN-13: 978-3931141806

Robert Hirsch *Seizing the light*. McGraw-Hill, ISBN 978-0073379210

Roger Kockaerts & Johan Swinnen *De kunst van het fotoarchief. 170 jaar fotografie en erfgoed*. Uitgeverij UPA (University Press Antwerp), 2009 ISBN 978-90-5487-540-6 www.upa-editions.be

Robert Lebeck & Bodo Von Dewitz *A history of photojournalism. 1839-1973* Steidl, 2001 ISBN 3-88243-791-X

Roland Barthes *La chambre Claire (camera lucida)*. Publisher: Hill and Wang 1982, ISBN-13: 978-0809013982

S

Sally Mann *Immediate Family*. Reynolds Price, Sally Mann, ISBN-13:9780893815233, Publisher: Aperture

Susan Sontag *Over fotografie*. Uitgeverij Anthos/Diogenes 1994 ISBN 90-6074-922-7

Susan Sontag *On Photography*. Picador, ISBN-13: 978-0312420093

Serge Nazarioff *Early erotic photography*. Benedikt Taschen Verlag GmbH, 1993

Stephen Shore, *The Nature of Photographs*. Phaidon ISBN 978-0-7148-4585-2

Susan Bright (2006) *Art Photography Now*. Publisher: Aperture, ISBN-13: 978-1597110266

Fotografie van de 20e eeuw. Museum Ludwig Köln, ISBN1: 9783822841310

T

Terry Barrett *Criticizing Photographs: an introduction to understand images*. McGraw-Hill, ISBN 978 0072977431

The Mind's Eye: Writings on Photography and Photographers. Uitgeverij Aperture

V

Vilém Flusser *Een filosofie van de fotografie*. Uitgeverij Ijzer, ISBN 978 90 8684 011 3

W

Willem Elias, Johan Swinnen *Fotografie in dialoog*. Uitgeverij Groeninghe, 1999 ISBN 90-71868-20-6